

gazeta.com/dumka-eksperta/koli-vikoristannya-chuzhogo-kontentu-stae-zlochinom-pravovi-naslidki-dlya-biznesu.html

4. United States Courts. URL: <https://www.uscourts.gov/court-records/find-a-case-pacer>

УДК 347.9

Вербіцька М. В.
*суддя Новодністровського міського
суду Чернівецької області,
к.ю.н., доц., доцентка кафедри
адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного університету*

Деякі аспекти представництва в окремому провадженні

Відповідно до ч. 1 ст. 58 Цивільного процесуального кодексу (далі - ЦПК) України сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника.

За загальним правилом представником у цивільному процесі може бути адвокат або законний представник (для неповнолітніх, недієздатних осіб тощо).

А ч. 2 ст. 60 ЦПК України передбачає, що під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених у статті 61 цього Кодексу.

Аналогічні положення закріплені у ст. 132-1 Конституції України, яка визначає, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Тобто у справах щодо спорів у сфері трудових відносин чи малозначних справах для представника нема вимоги наявності статусу адвоката.

Слід також наголосити, що конкретної процесуальної норми, яка би регламентувала вимоги до представника в окремому провадженні, ЦПК України не містить.

Доречно зауважити, що окреме провадження – це вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав (ст. 293 ЦПК України).

Зокрема, відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 293 ЦПК України суд розглядає у

порядку окремого провадження справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

У ст. 318 ЦПК України встановлені вимоги до заяви про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Зокрема, у такій заяві повинно бути зазначено: 1) який факт заявник просить установити таз якою метою; 2) причини неможливості одержання або відновлення документів, що посвідчують цей факт; 3) докази, що підтверджують факт. До заяви додаються докази, що підтверджують викладені в заяві обставини, і довідка про неможливість відновлення втрачених документів.

Поряд з тим, відповідно до ч. 3 ст. 294 ЦПК України справи окремого провадження розглядаються судом з додержанням загальних правил, встановлених цим Кодексом, за винятком положень щодо змагальності та меж судового розгляду.

Відповідно до п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» від 31 березня 1995 року № 5, вирішуючи питання про прийняття заяви про встановлення фактів, що мають юридичне значення, судам необхідно враховувати, що ці заяви повинні відповідати як загальним правилам щодо змісту і форми позовної заяви, встановленим Цивільним процесуальним кодексом України, так і вимогам щодо її змісту.

За правилами цивільного процесуального законодавства позовна заява за формою та змістом повинна відповідати статті 175 ЦПК України, а також вимогам статті 177 цього Кодексу.

Цивільне судочинство здійснюється за правилами, передбаченими цим Кодексом, у порядку: 1) наказного провадження; 2) позовного провадження (загального або спрощеного); 3) окремого провадження (ч. 2 ст. 19 ЦПК України).

Відповідно до ч. 4 ст.19 ЦПК України спрощене позовне провадження призначене для розгляду: 1) малозначних справ; 2) справ, що виникають з трудових відносин; 3) справ про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд; 4) справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи.

Згідно зі ч.6 ст.19 ЦПК України для цілей цього Кодексу малозначними справами є: справи, у яких ціна позову не перевищує тридцяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує вісімдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; справи про стягнення аліментів, збільшення та зменшення їх розміру, припинення стягнення аліментів, оплату додаткових витрат на дитину, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, якщо такі вимоги не пов'язані із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства); справи про розірвання шлюбу; справи про захист прав споживачів, ціна позову в яких не перевищує шістдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

При цьому відповідно до ч. 7 ст.19 ЦПК України окреме провадження

призначене для розгляду справ про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов для здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Системний аналіз зазначених вище норм права свідчить про те, що малозначні справи можуть мати місце лише у позовному провадженні, де між сторонами наявний спір, у той час як окреме провадження призначене для розгляду справ про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів за відсутності спору між сторонами.

Таким чином, позаяк справи, які розглядаються в порядку окремого провадження не належать до трудових спорів і малозначних справ, представником у такій категорії справ може бути лише адвокат чи законний представник.

Згідно із ч. 4 ст. 62ЦПК України повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю; ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»; дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу».

Проте часто, наприклад, працівники центрів БПВД (безоплатної правової вторинної допомоги) беруть участь у справах у порядку окремого провадження, не маючи статусу адвоката, вважаючи, що ці справи прирівнюються до малозначних. Зокрема, подають до суду заяви про встановлення юридичних фактів від імені заявника, підписують їх тощо. При цьому вони долучають до таких заяв довіреності, у яких відповідні повноваження передбачені наказом міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги.

Аналіз судової практики дозволяє дійти висновку про неоднозначний підхід суддів до наведеного питання.

Деякі судді вважають, що у справах, які розглядаються у порядку окремого провадження, можуть брати участь як представники особи, які досягли вісімнадцяти років, та мають цивільну процесуальну дієздатність.

Проте ми дотримуємося протилежної думки, вважаючи, що лише адвокати та законні представники можуть бути представниками заявників чи заінтересованих осіб в окремому провадженні. Ми переконані, що слід повертати такі заяви, які, зокрема, підписані неналежними представниками.

На нашу думку, справи окремого провадження, хоча і не мають своїм предметом спору про право, інколи можуть бути досить складними, а тому їх не слід прирівнювати до малозначних. Наприклад, сьогодні поширеними стали звернення до судів із заявами про встановлення факту постійного проживання із військовослужбовцем, який загинув, або ж – про визнання осіб недієздатними та призначення опікунами осіб, які є військовозобов'язаними тощо. Такі справи інколи є громіздкими, складними і потребують юридичної фаховості представника.

Підсумовуючи зазначимо: слід уніфікувати підхід до вказаного аспекту. Це може відбутися шляхом конкретизації у ЦПК України підходу до представництва в окремому провадженні, що дозволить уникнути різнотлумачення вказаного питання суддями. Іншим шляхом є вирішення наведеної проблеми Верховним Судом, правові позиції якого є обов'язковими для застосування усіма суддями. Крім того, і правники матимуть окреслений

чіткий алгоритм дій щодо представництва в окремому провадженні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон № 1618-IV від 18.03.2004 року. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n8249> (дата звернення 16.04.2025)

УДК 342.9

Вандяк А.

*аспірантка першого року навчання
Західноукраїнського національного
університету*

Делегування повноважень у механізмі децентралізації органів місцевого самоврядування України

На сьогоднішній день делегування широко використовується в якості способу перерозподілу повноважень між суб'єктами публічного права, а також як ефективна форма децентралізації владних повноважень між центральною владою та місцевими органами влади та управління.

В умовах сьогодення актуальним залишається питання визначення поняття делегування повноважень у механізмі децентралізації органів місцевого самоврядування України.

У своїй роботі О. Терещук зазначає, що «делегування повноважень визначає як адміністративно-правовий інститут, зміст якого становить процес (правовідносини) передачі публічно-адміністративних повноважень суб'єкта делегування іншому учаснику (органу публічної адміністрації, фізичній особі або юридичним особам приватного/публічного права) на визначений строк з обов'язковим ресурсним забезпеченням (фінансовим/майновим), відповідними контрольно-наглядовими обмеженнями та відповідальністю, що здійснюється у формі договору чи акта» [1, с. 128].

А.В. Цабека пропонує визначити «делегування повноважень органів виконавчої влади як надання суб'єктом делегування із відповідним правовим статусом нормативно визначених повноважень виконавцю з одночасним збереженням права здійснювати контроль за здійсненням делегованих повноважень та можливістю відкликання таких повноважень з метою ефективної, повноцінної та раціональної їх реалізації із врахуванням як державних інтересів, так і законних інтересів громадян України та жителів відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [2, с. 109].

Тобто, делегування у системі органів виконавчої влади має і певні межі. Ціль таких обмежень – збереження балансу у взаємовідносинах законодавчої та виконавчої влади, збереження основ конституційного ладу країни.

Поняття «делегування повноважень» у науковій літературі пов'язане із забезпеченням ефективного виконання завдань, які виходять за межі компетенції або можливостей центральних органів влади. З цього приводу